

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

92. šte. v.

V Ljubljani, v sredo, dne 20. novembra 1907

Leto X.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: **Uredništvo «Rdečega Prapora»**, Ljubljana. — Za denarne pošiljave, naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: **Upravištvo «Rdečega Prapora»**, Ljubljana, Jurčičev trg šte. 8/I.

Program nove vlade.

Povsod na svetu je navada, da razvije nova vlada v parlamentu svoj program, to se pravi, da pove, po katerih načelih hoče vladati, kakšne cilje hoče doseči. V Avstriji imamo sedaj novo vlado. Na čelu je sicer ostal ministrski predsednik Beck, toda cela vrsta novih ljudi je prišla v kabinet, in sicer ljudi iz novih krogov, iz novih strank. Ebenhoch in Geßmann, Peschka in Prašek niso samo nova imena, temveč prinašajo seboj tudi nove zahteve in nove tendence.

Navadna dostojnost bi zahtevala, da bi ta nova vlada povedala parlamentu, kaj hoče. In če bi bila večina parlamenta dovolj možata, bi znala prisiliti vlado, da odpre usta, ali pa da odide takoj tja, odkoder je prišla. Gospodu Becku se ni zdelo potrebno, povedati državnemu zboru, kako misli vladati s svojimi novimi klerikalnimi in agrarnimi tovariši. Kar «predstavil» je nove ministre in s tem je bila stvar zanj končana.

Socialnim demokratom to ni zadostovalo. Poslanec Némec je podal predlog, da naj vlada razvije svoj program in je zahteval debato o svojem predlogu. V vsakem parlamentu na svetu bi se bilo to zdelo naravno in predlog bi bil takoj sprejet. Toda večina avstrijskega državnega zbora je rajši pokazala svoj služabniški značaj. Priskočila je gospodu Becku v pomoč, glasovala je — klerikalci in liberalci v lepi slogi — zoper Némcev predlog in ministrskemu predsedniku ni bilo treba govoriti.

V nagodbenem odseku je dejal gospod Beck, da označuje vladno politiko oseba ministrskega predsednika in da je njegov program že znan. Kdove, kaj razume gospod Beck pod programom? Nam se zdi, da to še ni program, če je predložil nagodbo in če je dejal, da je nasproten splošni in enaki volilni pravici za deželne zbore. Iz tega se

pač vidi, da je gospod Beck nazadnjak, ampak program to še ni.

Ampak nekje drugje je gospod Beck našel dar besede. Bil je na zboru avstrijskih industrialcev in tam se je oglasil. Ta skupščina se mu zdi menda važnejša od parlamenta. Pa je še zanimivo, kar je tam povedal, čeprav ni dosti jasno. Hvalil je industrialce, da v svojih zahtevah niso surovi in je dejal:

«Samo v izravnanju nasprotij najdemo rešitev onih velikih problemov, pred katerimi stojimo. Bodi kdorkoli na čelu vlade, jadral bo lahko samo v oni smeri, ki mu jo predpisuje kompas vsega javnega, političnega in gospodarskega življenja kot pravično srednjo črto...»

Torej «srednja črta» — to bi bil Beckov program. Menimo, da bo malo ljudi, ki bi si lahko mislili kaj natančnega, če slišijo besedo «srednja črta». Politično in gospodarsko življenje se ne da primerjati z geometrično figuro, skozi katero se lahko po sredi potegne črta. Ampak sumljivo je, da je kapitalistično časopisje zelo zadovoljno z Beckovim govorom. Kakor je on hvalil industrialce, tako hvalijo industrialci sedaj njega. In to je za delavstvo slabo znamenje.

«Izravnavanje nasprotij», to je pokazala že nagodba, smatra vlada tako, da hoče dati industrialcem in agrarcem kolikor je le mogoče. Vprašati pa moramo, kje ostanejo v tem računu delavci?

Eno najvažnejših vprašanj, ki jih ima rešiti sedanji državni zbor, je zavarovanje za starost in obnemoglost. V tem vprašanju so nasprotja. Delavci zahtevajo po pravici, da jih kapitalistična družba v starosti poplača za mladost, ki so jo žrtvovali profitu. Kapitalisti tarnajo, da je to preveliko «breme» za «industrijo». Kaj hoče tukaj Beck opraviti s svojo «srednjo črto»? Le eno vprašanje je tukaj: Ali je vlada za ali zoper starostno prekrbo? Tu se ne da nič izravnavati nasprotij, ampak postaviti se je treba na eno ali pa na drugo stran.

škrpiljejo jezno po uredniškem papirju. Po vseh slovarjih od Wolfovega pa do Schimpffovega in po vseh nespisanih besednjakih krepkih lokalizmov se zbira psovke, da bi se jih, čvrsto zvezane, cent težke, vrglo socialni demokraciji v obraz in da bi se jo tako v enem hipu ubilo. Ali mrha ima preveč življenja v sebi! Zalotiti jo je treba drugače — z njenim lastnim orožjem — z «organizacijo». In pojavljajo se «organizacije» po vseh kotih slovenske domovine, v Trstu in v Pulju, v Krakovem in v Udmatu.

In ker se je pošast postavila na znanstveno stališče, ji je treba «znanstveno» zadati. Dr. Krek in Mosker izganjata hudiča po «krščanski» metodi, dr. Mandić pa pribije, da ne bo smel nihče imeti več kakor 50 kron, kadar zmagajo socialisti. Če je to ne ubije, mora biti pač v zvezi s hudičem Bitru!

So pa še nekateri veleumi, ki so «študirali» duševne velikane à la Eugen Riemer, pa razmišljajo.

«Pravzaprav se ne more zameriti socialistom, če zahtevajo za delavce boljše plačo. Saj je draginja res precej velika. Tudi izobraževalna društva ne bi bila nič slabega. Zakaj pa ne bi dobil včasih tudi revež kakšne knjižice v roko. No — pa zava-

Izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

Naročnina za avstro-ogrsko kraljevo za celo leto 10.40 K, za pol leta 5.20 K, za četrt leta 2.60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Posamezna številka 10 v.

Reklamacije so poštne proste. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati. Enostopna petil-vrstica (širina 88 mm) za enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru.

A po Beckovih besedah ni veliko upanja, da bi na njegovi «srednji črti» visela izpolnitev opravičenih delavskih zahtev. Gotovo je pa, da se mora delavstvo vse čvrsteje organizirati, če hoče prisiliti vlado, da se bo resno ozirala na delavske potrebe, ne pa da bi plesala po «srednjih črtah».

Lakota in bajoneti.

Še vedno so našim agrarcem cene živil preniske. Tri svoje ljudi so spravili v ministrstvo, da bi tam pospeševali profite velikih posestnikov, če pa socialisti opozarjajo na bedo, ki se razširja med ljudstvom, tedaj zakriče patentirani «kristjani», da nimajo socialni demokratje zmisla za nič drugega, kakor za želodec. V cerkvah molijo hinavsko, naj bi nas bog varoval lakote, v življenju pa sami pospešujejo lakoto ljudstva in polnijo svoje žepe.

Če je še kdo mislil, da je beda in glad v Avstriji samo prazna beseda, ki služi socialnim demokratom za agitacijo, tedaj mora priti do drugega prepričanja sedaj. Pokazala so se že živa znamenja, ki so vedno dokaz hude revščine. V Nachodu na Češkem in v bližnjih krajih so se zgodili nemiri vsled bede. Razvili so se tako, kakor po navadi take reči. Bili so shodi, na katerih se je govorilo o draginji živil. Če bi prišel človek med site ljudi, pa bi jim hotel pripovedovati, da so lačni, bi se mu smejali. Če je ljudstvo na takem shodu razburjeno, tedaj se ve, da resnično trpi beda. Tako je bilo tudi tukaj. Ampak za ljudstvo, ki ga je skrajno izkoriščanje razburilo, ima kapitalistična družba posebno zdravilo. Čemu bi n. pr. žandarji imeli puške in bajonete, ako bi imeli le včasih s kakšnim malim tatom opravka? Kadar se dvignejo pesti obupanega ljudstva, je priložnost, da pride orožje do veljave. Želodec se pač ne nasiti, če dobi par centrimetrov nabrušenega jekla vase; ampak razburjenost v možganih se tedaj navadno ohladi. Tudi na Češkem niso imeli drugega kruha za gladne delavce, ampak žandarji so bili blizu.

rovanje za starost — če je mogoče, če ne dobimo zaradi tega novih davkov — naj bo. Ampak — tisti novi zadnji cilji — socialistična država — da bi bili vsi ljudje enaki — za božjo voljo, to vendar ne gre. Da bi jedel moj hlapec iz ene skledice z menoj, da bi nosila moja dekla tak klobuk, kakor moja žena, da ne bi jaz zaslužil več, kakor moj pisar — pa kdo pojde sploh za hlapca, za deklo za pisarja? Ne, ne, to ne gre! Če bi res zmagali socialisti, bi se ves svet izpremenil v ogromno vojašnico, nihče ne bi imel povoda za pridno delo, za osebno iniciativo, vse bi bilo telesno in duševno uniformirano — to bi bil konec vsake kulture. Ne, to ne gre. Napredek socialistov je treba zaječiti za vsako ceno...

Pa pridejo še razni «esteti», ki se sicer še nikdar niso brigali za kaj drugega kakor za obresti in kurze, pa zdihujejo nad «materializmom», ki bi zavladal, če bi prišli socialisti do veljave. Kaj bi bilo z znanostjo? Kdo bi dal kruha učenjakom, umetnikom, pisateljem? Množica bi skrbela za želodec in ko bi bil poln, bi se rogala ljudem, ki ne kidajo gnoja in ne mešajo malte, ampak hočejo služiti visjim, duševnim nalogam...

(Dalje.)

PODLISTEK.

Nevarni socializem.

I.

Ne da se utajiti: Socialistični strup se razširja tudi po slovenskih deželah, socialistični evangelij zapeljuje tudi dobro, verno rodoljubno slovensko ljudstvo. Na vseh koncih in krajih vstajajo krivi proroki in ljudje jih ne pobijajo, temveč jih poslušajo in jim slede. Po Kranjskem in Štajerskem, po Koroškem in Goriškem, v Trstu in v Istri snujejo socialistične liste in knjige, prirejajo socialistične shode in predavanja. Okroglih 17.000 slovenskih glasov se je pri zadnjih državno-zborskih volitvah oddalo za socialno-demokratske kandidate.

Nič ne pomaga, zapirati oči. Resnica je resnica! Socializem je preskočil plot, ki je bila z njim ograjena Slovenija in si hoče priboriti domovinsko pravico pri nas.

Kam pridemo...?

Po filisterskih plečah stopajo zadnji lasje po konci, rodoljubna srca trepečejo, s katoliških prižnic grmi žugajoče svarilo, narodnjaska peresa

In konec je bil: Nekoliko ranjenih, nekoliko atiranih...

Da mora biti beda velika, se vidi že iz tega, da so delavci, večinoma tkalci, zapustili po vsej okolici tovarne ter se udeležili shoda in demonstracije.

Kapitalistična družba zna povzročiti lakoto; ona zna nezadovoljnejšem puščati kri. Resno pomiriti ne zna obupanih revežev. In kdo ve, kaj bi se godilo v takih resnih časih, če ne bi bilo socialne demokracije? Seveda do skrajnosti razdraženi reveži tudi s puntom ne bi dosegli rešitve. Saj ima kapitalistična država mnogo bajonetov in pušk in če je treba, tudi kanonov. Delavci imajo pa gole roke. Ampak brez obzira na uspeh izgubi trpinčen narod v najhujši bedi kaj lahko glavo in človeška kri je tedaj zelo po ceni. Samo socialno-demokratska organizacija, ki pokaže delavstvu prave u-zroke izkoriščanja, lahko obvaruje v takih nevarnih časih vso družbo najstrašnejših krvavih dogodkov.

Tudi sedaj je tako. V sredo je prišel socialno-demokratski poslanec Jaroš v Nachod, da bi se natančno poučil o razmerah. Ko so delavci izvedeli za njegov prihod, so se takoj zbrali na trgu. Okrajni glavar ni mislil na nič drugega, kakor na svoje mrtve paragafe. Hotel je razgnati »nepostavni shod«. Kdo ve, kaj bi se bilo zopet zgodilo, če bi bil res nagnal svoje žandarje na ubogo ljudstvo? Posredovanju socialističnega poslanca se je vendar posrečilo, prepričati ga, da bi bilo nezmi-selno, kar je nameraval. Sodrugi Jaroš je potem naznanil ljudstvu, da so socialisti že vložili pred-loge zaradi draginje ter je razložil zahteve. Kar se bajonetom ne bi bilo posrečilo brez krvi, je do-segel socialist v popolnem miru. Delavci so mu pritrjevali, razlegali so se viharji »Nazdar« - klici na socialno demokracijo in ljudstvo se je mirno razšlo.

Za poslance, ki imajo glasovati o socialistič-nih predlogih, je pa to resno znamenje, da ni čas za salo z bednim ljudstvom. Preden bodo glasova-li, naj dobro premislijo kaj delajo.

Otroško delo.

Kapitalizem, ki se pač rad ponaša z »visoko« kulturo, ki jo je baje ustvaril, smatra vendar profit za svojega najvišjega boga. Vse kar stori ima edini namen, povečati dobiček brez lastnega dela. V ta namen išče povsod »cenenih« delavnih moči in tako vidimo, da izkorišča kapitalizem ne le ženo v takih podjetjih, ki so ženskemu orga-nizmu nedvomno nevarna, ampak da goni posebno rad tudi otroke na težko delo. Naraščanje socialne demokracije je pa v zadnjih časih vendar prisililo državo, da se nekoliko več peča s takimi rečmi, v katerih tidi največja nevarnost za vso družbo. Kajti če se ubija že nežno mladino, morajo propadati cele bodoče generacije.

Trgovinsko ministrstvo namerava izdati nove predpise glede otroškega dela in zato zbira delav-sko statistični urad podatke. Za nas je to delo po-sebno važno, ker se ne bo nabiralo teh podatkov po vsej državi obenem, ampak po vrsti v raznih krajih. Začne se pa na Kranjskem, na Go-riškem, v Istri, v Dalmaciji, na Galiskem in v Bukovini. Po teh deželah dobe vse ljudske in meščanske šole vpraševalne pole troje vrste.

Prva je šolska vprašalna pola, ki jo ima iz-polniti šolsko vodstvo, ki naj razven nekaterih drugih podatkov na temelju učiteljske konference splošno naznani, za kakšno delo se v dotičnem kraju rabi otroke. Tudi šolski zdravnik ali pa kak drug zdravnik naj pove svoje mnenje, kako upliva otroško delo na zdravje.

Druga je razredna vpraševalna pola. V njej je naznaniti število otrok, ki obiskujejo dotični raz-red in število, starost in spol onih, ki opravljajo kako delo.

Tretja in najvažnejša je pa osebna pola. Tako polo naj se izpolni za vsakega šole obisku-jočega otroka izpod 14 let, ki je tekom šolskega leta 1907-8 ali pa v počitnicah opravljal kakšno delo bodisi v poljedelstvu ali gospodarstvu, pri lovu ali ribarstvu, v rudništvu, v hišni ali domači industriji, v tovarnah, pri rokodelcih, v gostilnah in krčmah, pri prometu ali prevažanju, v hišnem gospodarstvu, pri gledališčih, kot sel, raznašalec, pri kegljanju i. t. d. Te podatke naj se nabere brez obzira na to, če je dobil otrok kakovo plačo ali pa ne. Popiše naj se tudi tiste otroke, ki so delali sami pri svojih starših ali sorodnikih.

Vprašanja se tičejo za vsakega otroka posebej: Starostu, spol, družbinskih razmer, vrsti dela, de-lavnega časa, delavnega prostora, odškodnine, zdravja in vedenja v šoli.

Nasi učitelji dobe s tem zelo važno socialno nalogo. Njih zmisel zanjo je gotovo tako velik, da smemo pričakovati od njih največjo vestnost, kajti če ima trgovinsko ministrstvo res namen, storiti kaj važnega za blagor mladine, je nujno potrebno,

da se mu pošlje zanesljive podatke, ki pokažejo pravo sliko. Varstvo otrok pomeni varstvo bodo-čega človeštva. V naših krajih se povsod lahko opazuje, da propada telesna moč ljudstva, kar mora tudi na duševno moč slabo uplivati; to je pa na-ravno, če se otroci v najnežnejši dobi, ko je telo najbolj občutljivo, zadržujejo v razvoju in krepcanju. Kar se v tem oziru zgreši nad otroci, tega se ne more nikdar več popraviti. Zato je nameravana akcija trgovinskega ministrstva resnično važna.

Politični odsevi.

Nagodbni odsek je v četrtek končal gene-ravno razpravo o nagodbi. Češki radikalec Choc je predlagal, naj se preide preko nagodbe na dnevni red. Njegov predlog je bil odklonjen z 27 proti 8 glasovom. Za poročevalca je bil izvoljen dr. Pergelt. V specialni debati je začel Beck zopet hvaliti nagodbo. Dr. Ellenbogen je pole-miziral s Kolischarjem, ki se je pritoževal nad kartelom za železo. Omenil je, da so gospodje sami krivi, ker so sami glasovali za colnine. V sled napadne politike je izgubila avstrijska industrija balkanski trg.

Tiskovni odsek državnega zbora je imel v sredo sejo. Na dnevnem redu je bil nujni predlog zaradi svobodne kolportaje in Sylvestrov predlog glede novega tiskovnega zakona. Oboje se vleče že kakor morska kača leta in leta brez uspeha skozi avstrijsko zakonodajstvo. Ministerialna zastop-nika sta ugovarjala samostalni rešitvi kolportajnega vprašanja. Vlada zahteva, da se vzame tožbe za-radi žaljenja časti porotnim sodiščem in da se jih odkaže učenim sodnikom. Dr. Adler je predlagal, naj se povabi justičnega ministra na prihodnjo sejo, da povče, kakšno stališče zavzema on v sled tega vprašanja. Če po njegovi izjavi ne bo upanja, da bi bil sprejet ves tiskovni zakon, »se mora« pa rešiti vprašanje svobodne kolportaje za se. Adlerjev predlog je bil sprejet.

Avstrijski katoliški shod je imel v soboto svojo prvo sejo v dunajskem »Kursalonu«. Slo-venške klerikalce zastopa v predsedništvu poslanec Povše. Princ Liechtenstein, davno znani re-akcionarec, je vabil vse meščanske stranke v zvezo proti socialni demokraciji, seveda pod klerikalno komando. V petek, na zboru katoliške šolske družbe, je dejal črni princ, da se »nemških na-cionalcev ni več treba bati, ker niso več nevarni.« V soboto je pa pravil, da »se že opazuje gibanje, ki združuje vse državo vzdružujoče stranke v zvezo za obrambo in napredok zoper socialno demokracijo.« Saj se bo pokazalo, koliko bodo meščanske »svobodomiseln« stranke profitirale od svoje zveze s klerikalizmom.

Tudi Lueger je govoril na katoliškem shodu. Pokazal je, da imajo klerikalci velik apetit. Ponosen je, da je postal on župan, Liechtenstein pa deželni maršal. Potem se je nekoliko norčeval iz krščansko-socialnih ministrov, pa je vendar po-nosen na nje. Veseli ga, da pokloni namestnik grof Kiehmanssegg koleno pred oltarjem tako, ka-kor da bi bil rojen katoličan. Sedaj, pravi, morajo klerikalci osvojiti še vseučilišča. Priznati se mora, da korajža ni majhna. Vprašanje je le, kaj po-rečejo drugi.

Moravski Mladocihi so sklenili, da morajo njih poslanci Slama, Stransky, Bulin in Smrček izstopiti iz mladociškega kluba pa vstopiti v opozicijo proti vladi. — To je sicer še majhen začetek, a časoma se pokaže že še več nezadovoljnejšev.

Tudi Poljaki imajo dobiti novega ministra-rojaka. Za njegovo mesto se imenuje dosedanji predsednik poljskega kola, znanega reakcionarca Abrahamowicza. Z druge strani se pa sliši, da hočejo nemški nacionalci protestirati zoper njegovo imenovanje.

Minister Gessmann je pripovedoval svojim volilcem na Dunaju, da so krščanski-socialci vsto-pili v vlado, ker so baje samo na ta način pre-prečili »državno katastrofo«. Gessmanna ne veseli, da je postal minister, sedaj bodo morali ministri biti pravični in poravnati nasprotja med meščansko družbo in delavci. Radovedni smo, kako izvrši Gessmann to nemogočo umetnost.

Svobodomiselnne stranke v Avstriji že za-njejo zahvalo, da so se prodali klerikalcem. Na zboru katoliške šolske družbe se je krščanski soci-alec Baechle tako-le norčeval iz njih: »Tako-zvane svobodomiselnne stranke so razbite in pla-vajo kakor razdejana barka, ki si ne more poma-gati, po parlamentarnem morju...« Želimo dober tek.

Skupen »pastirski list« izdajo vsi avstrijski škofje. Spominjali se bodo v njem tudi papeževega jubileja, ki bo prihodnje leto. To se pravi: Zahte-vali bodo denarja za »stradajočega« papeža. V Salzburgu bodo otvorili fakulteto katoliškega vse-učilišča. Katero fakulteto, se niso povedali; morda za filozofijo, ki bi lahko obsegala katoliško mate-matiko, katoliški zemljepis, katoliško jezikoslovje, katoliško fiziko, katoliško kemijo, katoliško živalstvo, rastlinstvo i. t. d. Pastirski list bo seveda tudi napadal svobodno šolo in reformo zakona.

V ogrski zbornici je obstrukcija. Med Košu-tovci in Hrvati ni prišlo do sporazuma in sedaj hočejo vladajoči Madjari Hrvatom enostavno po-

kazati svojo moč. Hrvati nimajo v zbornici dru-zega sredstva, kakor obstrukcijo. S to so začeli pri razpravi o proračunskem provizoriju. Oglašali so se drug za drugim, pa hoteli z dolgimi govori za-vleči razpravo. Seveda so govorili hrvatsko, kar je njih zajamčena pravica. Madjari so pa v boju po-zabili na vsa načela svobode in so sklenili, da ne bodo dovoljevali hrvatskih govorov dlje kakor pet minut. Po tem se je predsednik takoj začel rav-nati. In vsled tega so sedaj dan na dan burni pri-zori v zbornici; iz tehnične obstrukcije se je raz-vila viharna obstrukcija in nihče se ne ve, kakšen bo konec. Dobro je pa le, da je sedaj menda ven-dar za vse čase onemogočena tista nenaravna sloga med Hrvati in Košutovci.

Madjarska svoboda je prav posebna cvetlica. V Černovi so najprej zandarji ubili in ranili veliko število ljudi, ki niso marali, da bi se jih s po-močjo cerkve madjariziralo. Sedaj pa državno pravdnistvo toži — ne morda škofa ali pa ma-džarske pope in žandarje, ki so krivi, da je po nedolžnem tekla kri, temveč dvajset Slovakov, češ, da so po sili prepredili blagoslovljenje cerkve. V parlamentu je pa grof Androssy pripovedoval, da duhovniki sploh niso prišli v Černovo z na-menom, da bi blagoslovili cerkev. Kako so torej Slovaki mogli preprediti nekaj, česar nihče ni na-meraval?

Hrvaška obstrukcija v ogrskem parlamentu se nadaljuje tudi pri specialni razpravi o nagodbi. Madjarski vitezi so sedaj sklenili, da po sili zata-rejo obstrukcijo. Predsednik bo hrvatskim poslancem jemal besedo, če to ne bo zadostovalo, jih bodo pa izključevali iz zbornice.

Na Angleškem je 136 poslancev predložilo ministerskemu predsedniku Campbell Banner-mannu spomenico, ki zahteva znižanje izdat-kov za vojsko in mornarico. Pri nas se take izdatke vedno le zvišuje.

Tretja ruska дума je skupaj. Od začetka re-akcionarni in pozneje se popačeni volilni red je končno vendar spravil vladno večino v duno. Za revolucionarno mišljenje ruskega ljudstva je še dobro znamenje, da je tudi v teh reakcionarnih razme-rah poslal dvanajst socialnih demokratov v duno. Značino je pa tudi to, da je bila otvoritev dume v tavičeski palači, v kateri bo zborovala, ne pa na dyoru in da se car ni udeležil otvoritve. Ker je večina dume reakcionarna, se da to pač le s strahom razlagati, ki ga ima batjuška pred vsem ruskim ljudstvom.

Sodrugi, somišljeniki! Zahajajte le v take gostilne, kavarne in brivnice, kjer je na razpolago vaše glasilo. Agitajte „Rdeči Prapor“!

Socialni pregled.

Pozor, delavci! V kapitalističnih in agrarnih listih se množe članki proti predlogom, ki so jih socialno-demokratski poslanci podali zaradi dra-ginje. Deloma sploh taje, da bi bila draginja v Avstriji, deloma pa pisarijo, da ni treba takih sred-štev, kakor jih priporočajo socialisti. Čeravno ve vsaka gospodinja prav dobro, da je ob sedanjih cenah živil že nemogoče dostojno izhajati, bi vendar veleprofitarji radi preprečili vsako znižanje cen. Paziti jim bo treba dobro na prste in delavci mo-rajo ne le pridno zasledovati poročila svojih čas-nikov, ampak morajo biti tudi pripravljeni, če bo treba glasno odgovoriti svojim izkoriščevalcem.

Avstrijska zveza industrialcev je imela dne 15. t. m. na Dunaju slavnosten zbor, katerega so se udeležili ministri Beck, Bienerth, Der-schatta in Geßmann. Kapitalistično časopisje objavlja o shodu in banketu po tri do štiri strani poročila. Govori, ki se jih je tam slišalo so pa zanimivi tudi za delavce. Kajti čeravno je n. pr. cela vrsta govornikov naglašala, kako prijazni so industrialci delavcem, so vendar posamezne jasne besede stokrat bolj važne, kakor vse meglene lju-bezenske pesmi. Tako je dejal ces. svetnik Au-spitzer: »Industrialci se bodo združili z vsemi strankami, če se gre zato, da se zajezi ne le pro-kuacija, ampak tudi prenaglo, obstoječih, razmer ne vpoštevajoče napredovanje. Industrialci v Av-striji zahtevajo od parlamenta in od vlade vse mo-góče ugodnosti za se, ampak bognečaj da bi za-htevali delavci starostno zavarovanje, izboljšanje obrtnega nadzorstva ali pa resnejšo koalicijsko pra-vico! Tedaj se avstrijski industrialci združijo z vsemi strankami proti delavstvu. Saj poznamo to pesem! Vsa meščanska strankarska načela, vsi njih »ideali« izginejo kakor kavra pred interesi nji-hovih žepov. To ni nič novega. Ampak razumeti mora delavstvo to resnico.

Kriza v Ameriki, o kateri smo že govorili, zadene že hudo odnotne delavce. V Milwaukee so odpustili več kakor 1000 delavcev iz železniskih delavnic. V Filadelfiji je družba Baldrie za loko-motive, pri kateri dela nad 25.000 delavcev, tiso-čerim odpovedala na en mesec. Dvoje podjetji za jeklo v Johnstownu zmanjšuje število delavcev, družba Ain Brake v Watertownu je pa znižala mezde 3000 delavcem za 10 odstotkov. V Novem Jorku in v sosedščini odpušča večina tovarn ve-

liko število delavcev ali pa krajša delavni čas za celo četrtino. Javne oblasti v Novem Jorku hočejo porabiti za javna dela za 45 milijonov kron manj, nego je bilo proračunano. — Predsednik faliranega Knickerbocker-trusta, Charles Barney, si je končal življenje.

Ustrelil se je v Hamburgu borzni mešetar Ballin, bližnji sorodnik generalnega ravnatelja hambursko-amerikanske tovarne parobrodne delniške družbe Ballina, zaradi ponesrečenih spekulacij. To je že sedmi znani samomor vsled krize.

V vseh budimpeštanskih hranilnicah je obrestna mera zvišana za cel odstotek.

Klub slovenskih socialno - demokratičnih akademikov se je osnoval na Dunaju dne 15. t. m.

Iz stranke.

Nadomestne občinske volitve za tretji zbor so v Gradcu danes, sredo, dne 20. novembra. Socialno demokratična stranka je imenovala sledeče kandidate: Ivan Arnetzl, Ivan Greiner, Josip Herzog, Josip Pongratz in Josip Jodlbauer.

Nižjeavstrijski deželni zbor stranke je zboroval pretečenega tedna na Dunaju.

«Volkstribüne», deželno glasilo socialne demokracije na Nižjem Avstrijskem, ima 71.000 naročnikov. Še leta 1904 jih je imela 41.000. Tako razširjajo nižjeavstrijski sodrugi svoj list, dasiravno so ondolui delavci naročeni tudi na svoje strokovne časopise in večinoma tudi na dnevno «Arbeiterzeitung».

Dopisi.

Zagorje ob Savi. Gospod kaplan Jernejče se zopet trudi z vso svojo modrostjo, zbrati razvaline zagorskega klerikalizma s pomočjo raznovrstnih društev. Ustanovil si je najprej bralno društvo, ki pa je ostalo mrtvo dete, čeravno je imel na razpolago «Slovenčeve» in «Domoljubove» predale in je pod imuniteto državnega poslanca gospoda Ig. Žitnika obrekoval zaupnike zagorskih delavcev. Pri zadnjih državnoborskih volitvah se je trudil po najvišjih hribih, ali vse zaman. Klerikalizem se ni zdrnil v življenje. Sedaj pa je ustanovil novo «bojno» organizacijo in hoče postati vodja zagorskih rudarjev? Širokoustno naznanja v «Slovencu» in «Domoljubu», da je ustanovil «strokovno» rudarsko organizacijo in izročil njega očetovsko vodstvo duševnemu revežu gospodu Česnovarju. Zagorska rudokopna družba potrebuje organizacijo kaplanovega kalibra, ker dosedaj še nismo imeli v Zagorju organizacije, ki bi vzgajala stavkokaze. Da jih bode to črno rojeno dete vzgojevalo, je gotovo, ker se zbira par nekdanjih stavkokazov okoli njega. Začel pa je gospod Jernejče že sedaj, ko ima šele samo firmo črne družbe, svoje umazano izdajalsko delo za premogokopno družbo. Rudarji so predložili spomemico rudokopni družbi, sklicali zborovanje, in se pripravili v slučaju neugodnega odgovora za najodločnejši boj. Gospodu kaplanu Jernejčetu se je zdelo potrebno, napasti v «Slovencu» in «Domoljubu» zaupnike rudarjev po vzorcu krščanskih bratcev v drugih krajih in s tem je prihitel na pomoč premogokopni družbi. Gospod Grohar pa se trudi kot duševni vodja nekdanjega ajmohta pri svojem pazniškem poslu, obrekovati tudi zaupnike rudarjev. Gospod Jernejče, trudite se zaman; mi rudarji poznamo preveč «krščansko» delo Vaše preteklosti, ki ni bilo nič drugega kakor obrekovanje in hinavščina, da bi oslepili delavce.

Ostali bodete menda le sami v družbi Česnovarja, Groharja in lažnjivega poročevalca v «Slovenca» in «Domoljuba».

Nekdanji pristaš starega «ajmohta».

Maribor. Zadnji čas smo doživeli tukaj nenavaden štrajk, namreč na učiteljski pripravnici. Dijaki tretjega tečaja se že dolgo pritožujejo, da jih klerikalni profesor Majcen sekira na vsak mogoč način. Ker vse prošnje niso nič izdale in se je tudi pokazalo, da protežira Majcen klerikalne dijake, druge pa po krivici zapostavlja, je ves tečaj stopil v stavko. Na druga predavanja so dijaki šli, na Majcenova pa ne. Majcen jih je prosil, naj se vrnejo, a zaman. Ker je bil ravno deželni šolski nadzornik Končan v Mariboru, so poslali dijaki obeh narodnosti deputacijo k njemu s prošnjo, da naj posreduje. Nadzornik jim je obljubil, da se izpolni njih želja, pa jim je priporočil, naj se vrnejo v šolo. To so storili. Začudili so se pa, ko so tam našli Majcena. Bili so mirni, ampak odgovorili niso na nobeno vprašanje, tako da Majcen ni opravičil ničesar. Četrtri tečaj je poslal ravnateljstvu spomemico, da je ob Majcenovem predavanju nemogoče, doseči dober red.

Borovlje na Koroškem. Marsičesa so ljudje v Glinjah že vajeni od svojega župnika, toda kar se je zgodilo na dan Vseh svetih presega vendar že vse meje. Ko je hotel pobožni človek blagosloviti grobove, je opazil na pokopališču moza, ki je bil nekoliko vinjen. Vsak pameten smatra takega človeka za bolnega; če nič drugega, vsaj ve in razume, da možgani vinjenega človeka gotovo v tistem trenutku niso v redu. Naš župnik pa mu je kratkotalo zapovedal, naj zapusti pokopališče. To še ne bi bilo nič hudega. Ampak dotičnik ni takoj ubogal, najbrže se mu je zdelo, da ukaz ni opravičen ali pa ga še razumel ni. Škandala ni delal. Župnik se

je pa takoj razljutil, priskočil je, pa je s škropilnikom večkrat udaril človeka po glavi tako, da je škropilnik počil. Če bi kaj takega storil človek, ki ni duhovnik, bi bil kmalu obtožen zaradi motenja vere. Naš fajmošter si pa lahko dovoli vse. Edino, kar bi olajšalo njegovo krivico, bi bilo to, če duševno ne bi bil normalen. Taka dejanja dajejo menda zadosten povod, da bi se to enkrat preiskalo. Če je župnik duševno zdrav, naj ga kompetentni faktorji že enkrat ukrote, drugače pa ne sodi na svoje mesto, ampak k zdravniku. Ako ne pride pomoč od drugod, si bo ljudstvo nazadnje samo pomagalo.

Umetnost in književnost.

Žepni koledar za slovenske delavce vobče in za prometne uslužbenca za leto 1908 je dotiskan. Do pričetka prihodnjega meseca bo končano tudi knjigovsko delo. Cena v platnu mu je 80 vin., po pošti 10 vin. več. Obsega tole vsebino: Socialno-demokratični poslanci avstrijski (in slike poslancev: Resel, Ausobsky, Lukas, Riese, Muchitsch, Pongratz, Tuller, Pittoni, Oliva, Ellenbogen), koledar, množilna razpredelnica, kolkovne lestvice, poštni tarif, centralne organizacije v naših krajih, država—ustava, stranka in strokovne organizacije avstrijske, pesen rudarja, kako se je treba varovati legarja, kaj nočemo in kaj hočemo, strokovne organizacije avstrijske, vrednosti zakona, iskric, stanovsko zadrudna zavarovalnica proti nezgodam avstrijskih železnic. — Ta vsebina priča, da je koledar jako obsežen. Naročila sprejema naše upravnistvo in sicer prosimo zanje nujno, da ne bo potem zadržka. Najbolje je, če se denar naprej pošlje.

Društvene vesti.

V Idrijo. 23. t. m., v soboto bo v podružnici «Unije» rudarjev predaval zopet profesor dr. Dragotin Lončar. Začetek ob 9. uri zvečer. Kaditi pred in med predavanjem ni dovoljeno. — 16. t. m. pa je predaval sodr. Anton Kristan o avstro-ogrski nagodbi. — Predavanja se vrše redno vsako soboto! — Odbor.

Shodi.

Iz Sp. Idrije. 17. t. m. je priredila naša vplacovalnica «Unije» rudarjev javni društveni shod z dnevnim redom: 1. predavanje o nagodbi; 2. rudarske razmere. K prvi točki: predavanje o avstro-ogrski nagodbi je govoril profesor dr. Dragotin Lončar iz Idrije. Narisal je v krepkih potezah postanek nagodbe in njeno sedanje stanje ter očrtal stališče Slovencev kot delavskega ljudstva napram nagodbi v obče ter napram sedaj se razpravljajoči se posebej. Lepi govor so zelo z zanimanjem poslušali prav v obilnem številu zbrani zborovalci. O rudarskih razmerah je poročal sodrug Anton Kristan, ki je pozivljval rudarje Sp. Idrije na solidarno postopanje v mezdnem gibanju. Shod je vsprejel resolucijo glede dobivanja drv v Sp. Idriji, kojo so zastopniki rudarske zadruga že odposlali c. kr. rudniški direkciji v Idrijo. Vsi navzoči rudarji so obenem sklenili, da bodo v obrambeni fond tudi še naprej istotako vplačevali kot doslej.

Iz Idrije. (Rudarsko mezdno gibanje.) 14. t. m. se je vršil obilno obiskan rudarski shod, ki je razpravljajal o mizernem položaju rudarskega ljudstva. Sodr. Ant. Kristan je pokazal na državni proračun zlasti na proračun poljedeljskega ministrstva. Omenil je bahanje ministra Korytovskega, čes: prebitek 146 milijonov kron se je pokazal konec l. 1906. Konstatiral je, da odgovora na rudarske zahteve se ni ter pozivljajal rudarje na solidarno postopanje. — Sodr. I. Stravs je ožigosal postopanje klerikalcev. Rudarji pa so se pritoževali nato glede vednega zniževanja akordov ter radi postopanja v tovarni glede prepogostega prihajanja v delo. Sprejel se je predlog, da gre rudarski krajevni odbor posredovat glede teh pritožb, kar se je tudi zgodilo! — Rudarje opozarjamo, naj pridno in vestno skladajo v obrambeni fond. Infamnosti klerikalnih izdajalcev delavskega ljudstva naj nikogar ne motijo. Glede varnosti tega fonda je dal mezdni komité zadostno izjavo. In glavni blagajnik sodrug Uršič je tudi dovolj jasno zavrnil lumparije klerikalcev. S solidarnostjo v boj!

Store na Štajerskem. V nedeljo, dne 17. t. m., se je vršil v gostilni gospoda Leskovska v Štorah shod rudarjev z dnevnim redom: Odgovor na predloženo spomemico. Shodu je predsedoval sodr. Savšek. Sodrugi Čobal iz Zagorja je v svojem govoru opisal vse sedanje mezdno gibanje rudarjev na jugu, naglašal, da so rudarji v Štorah dosegli vseh le s pomočjo organizacije, opozoril, da naj se potrudijo, da se število organiziranih pomnoži ter je predložil sledečo resolucijo: «Zbrani rudarji na javnem rudarskem shodu sprejmejo pridobljeni prihodki na znanje, obžalujejo, da se ni dovolilo v polnem obsegu predložene spomemice, obenem izrekajo, da je dolžnost rudarjev, da se sleherni organizira in z močno organizacijo pripori česar se sedaj ni pridobilo.» Resolucijo se je soglasno sprejela. Po zborovanju se je vpisalo več navzočih v organizacijo.

Domače stvari.

Na dunajskem in graškem vseučilišču so že ves teden rabuke med italijanskimi in nemškimi dijaki. Nemški nacionalci smatrajo obe visoki šoli za «nemško» posest in izzivajo prav radi nemške dijake. Italijanskim študentom je pa to zopet všeč, ker s to nestrpnostjo lahko «utemeljujejo» zahtevo po italijanskem vseučilišču. Vsak hip nam dopovedujejo, kako krasno kulturo je ustvaril kapitalistični red. Čudna kultura, v kateri je vsaka šola politična reč in je na vsakem vseučilišču več pretepov in preprirov, kakor nauka!

V vseučiliške rabuke na Dunaju in v Gracu so zapleteni že tudi slovenski dijaki. V petek je bila na Dunaju prava bitka med Nemci in Nemci. Resnica je, da ravna jo nemškonacionalni fantje na obeh vseučiliščih skrajno brutalno in nemumno.

Križanje vlakov je zopet povzročilo nesrečo. V soboto je delal na progi južne železnice v Ljubljani, ne daleč od prehoda Marije Terezije ceste, delavec Stefan Jerman. Iz ljubljanske postaje je prihajal tovorni vlak po levem tiru; Jerman je stopil na desni tir ter je opazoval vlak. V tem pa se je pripeljal po tem tiru tovorni vlak štev. 828 proti postaji. Vsled ovinka in drevja se tukaj z lokomotive ne vidi daleč. Vlak je podrl delavca in ga močno poškodoval. Šele njegovo vpitje je upozorilo strojevodjo in kurjača, da se je zgodila nesreča. Ustavila sta vlak; ponesrečenca so prepeljali z rešilnim vozom v bolnišnico.

Vse pisarjenje je zaman, kadar se gre za blagor revežev. Ze nekaj let se bojuje «Rdeči Prapor» zoper škandal na ljubljanskem južnem kolodvoru, ki doseže vselej po zimi svoj vrhunec. Ko odide po noči ob 3/4. 1. poštni vlak v Trst, se zapre kolodvor, odpre se ga pa zopet ob 3. zjutraj, ko pride ekspresni vlak z Dunaja. Med tem časom ni za reveže, ki morajo po noči čakati na zvezo, prostora na kolodvoru in če nimajo denarja za hotel, jim ne pomaga nič drugega, kakor zmrzavati pred kolodvorom. Da je železniški promet v Ljubljani precej velik, ni menda nič novega. Tukaj se stekajo proge iz Trsta, z Dunaja, Pešte in iz Zagreba, z Gorenjskega (od Trbiža, od Celovca in od Gorice), z Dolenjskega (iz Novega Mesta in iz Kočevja), z Vrhnike, iz Kamnika. Naravno je torej, da je tudi mnogo prestopanja. Tako daleč še nismo, da bi bile za vse proge direktne zveze, ampak pogostoma je treba čakati po več ur, včasih po celo noč na bližnji vlak. Recimo da pride kdo o polnoči iz Divače ali Postojne, pa bi rad na Dolenjsko, v Kamnik ali v Kranj, tedaj mora čakati do jutra. Nerodnih zvez niso krivi potniki in zato ima železnica nedvomno dolžnost, da čakajo lahko pod streho in na gorkem. Ali nočna čakalnica za nje je pod milim nebom. Ze sedaj zebe človeka v dušo, če vidi v megli in na mrazu ljudi, ki se stiskajo ob zid, počivajo na stopnicah in, včasih s slamo pokriti, trepečejo in cvokokejo z zobmi. Pogostoma se vidi lahko tudi male otroke. Če to ni škandal, tedaj nima ta beseda nobenega pomena več. Ljubljanska občina ga pa mirno trpi in ni nam znano, da bi se bilo tam izpregovorilo le besedico glede te sramote, ki zadene tudi naše mesto. Ali se zdi gospodi zdravje siromašnih potnikov res tako brezcneno? ... Ali bo treba res drugače zaro-potati, predno se odpravi ta škandal?

Glasilo «Slovenske gospodarske stranke» je ponatisnilo program goriske kmečke stranke in pravi, da se strinja z njim. Ta program pripoveduje, da je slovensko ljudstvo «krščansko-svetovnega» (nota bene: Ne krščansko-verskega!) naziranja in da se mora to upoštevati v politiki. S tem se toraj gospodarska strinja. Dobro da vemo, kadar bo pripovedovala, da je nasprotna klerikalizmu.

Za neaktivne domobrnce bodo orožne vaje leta 1908 v sledečih dobah. Prva se začne 15. maja, druga 15. junija, tretja 15. julija, četrta pa sredi avgusta. Za četrto se naznani dan pozneje. Domobranci obvezanci, ki imajo orožno vajo drugo leto, si lahko izbero, v kateri dobi jo hočejo opraviti. Naznaniti morajo to najkasneje do konca decembra pri svoji občini; kdor ne naznani svoje želje, bo poklican na orožno vajo, kakor določa dotično poveljništvo.

Zaradi belokranjske železnice se vedno tarna «Slovenec», da je v nevarnosti. Ne bo tako hudo. Na Dolenjskem je že cel oddelek inženirjev, zastopnik železniskega ministrstva ogleduje traso in vojna uprava tudi ne izpusti te strateške proge. Vsi klerikalci gredo lahko mirno spat, pa se bo vendar gradilo železnico.

Katoliško telovadbo so iznašli naši klerikalci. Ustanovili so nekako zvezo telovadnih odsekov in na obćnem zboru je zagrmel dr. Pogačnik: «Mi nismo samo telovadci, ampak tudi verni katoličani.» Torej bodo telovadili po katoliško. Bog vé kako je to?

Za deželni zbor kandidira liberalna stranka v Ljubljani baje drja. Tavčarja in drja. Tril-lerja. Zaradi nekaterih okrajev se kregajo, ker imajo preveč kandidatov, pa premalo okrajev.

Tudi mnogo slovenskih delavcev je v Ameriki izgubilo delo in zaslužek vsled krize. Po dosedanjih obvestilih je zlasti v zapadnih državah več sto brezposelnih delavcev.

Strokovni pregled.

S čemur se ne strinjam.

Nauki zadnjega železničarskega gibanja, tako je bil naslovljen uvodnik »Rdečega Prapora« z dne 13. novembra, v katerem skuša pisec I. P. opisati zadnje gibanje železničarjev. Odkrita rečeno je to poročilo precej enostransko, premalo na naše razmere se ozirajoče in precej površno.

Pazen čitatelj takoj opazi, da člankar ni imel niti namena, podati jasno poročilo o zadnjem gibanju, marveč njegov namen je prozoren; gre se zato ali naj bode bodoči list »Slov. železničar« v režiji »Rdečega Prapora« ali pa naj bode samostalno glasilo slovenskih železničarjev. Tudi tajništvo mu ni po volji, češ, da je le nekaka pokveka, ker morajo kljub njegovi eksistenci opravljati agitacijske posle sodrug, ki se s tem napram svojim železniškim upravam eksponirajo.

Z mislijo, da naj tvori »Slov. železničar« nekako prilogo »Rdečega Prapora« z drugim naslovom se ne morem strinjati, ker tako glasilo bi bilo res, da rabim piščeve besede »pokveka«, brez koristi za »Rdeči Prapor« še manj pa za slov. železničarje. Pomisleki, da bi pri »Rdečem Praporu« nastale zopet razmere, kakršne so bile leta 1897., so neutemeljeni. Dokler bode »Rdeči Prapor« glasilo železničarjev, ga bodo vsi privatni naročniki vračali, ker nima za nje pomena. Privatni naročniki hočejo političen list, ne pa list, ki je oblatorično upeljan za železničarje. Ali se more zahteti, da naj gre železničar v gostilno čitati »Prapor«, ki ga je že doma prebral? Gotovo ne! Tako se toraj dostikrat dogodi, da se kak kavarnar ali gostilničar naroči na »Rdeči Prapor«, ko pa vidi, da železničarji ne vprašujejo po njem, ga vrne. Tako se pogubi vsako leto na sto naročnikov.

Število naročnikov raste in pada, kakor narasča ali pada število strokovno organiziranih članov organizacij. Centralna vodstva strokovnih organizacij pa plačujejo največ mesečno po 3 liste vsakemu članu. Vzemimo železničarje. Tiskovni sklad za časopise za 3 liste je že precej visok. Ali »Rdeči Prapor« daje železničarjem tedenski list, to je 4, oziroma 5 števil mesečno za tisti znesek, ki je določen za 3 številke. Naravno je, da »Rdeči Prapor« nima nikakršnega dobička od železničarjev, ker ga list več stane, kakor plačujejo organizacije, toraj ima le škodo. To razmerje je nezdravo za »Rdeči Prapor« in ravno tako nezdravo je za železničarje, ki se dostikrat hudujejo, ker se list premalo peča z železniškimi zadevami. Kaj naj stori urednik »Rdečega Prapora«? Če vstreže železničarjem, upijejo rudarji in druge stroke: Samo za železničarje piše! Če pa ustreže rudarjem, razsajajo pa železničarji, češ, samo za rudarje piše. Urednik ve končno, da ne more ustreči nobenemu in da jo bode dobil po svoji potrpežljivi grbi, pa mu je čisto vseeno, če ga ozmerja ta ali oni. Kar se pa tiče razvoja »Rdečega Prapora« smelo trdim, da so ravno strokovne organizacije kot oblatorični odjemalci »Rdečega Prapora« vsakemu razvoju nasprotni; to se je videlo pri vsakdanji izdaji med volitvami. »Rdeči Prapor« ima nad 4000 tedenskih naročnikov; preštejte koliko naročnikov ima na drugo tedensko številko, pa bode tako na jasnem, da so se privatni naročniki tudi na drugo številko naročili, organizacije pa ostanejo na svojem konservativnem stališču enkratne tedenske izdaje.

Pripoznam, da izgubi »Rdeči Prapor« z ustanovo samostojnega železničarskega lista precejšnje število odjemalcev; to je fakt, katerega ne more nikdo prikriti. Ali treba je tudi upoštevati, da bode na drugi strani mnogo pridobil, ker bodo železničarji poleg svojega 3krat mesečno izhajajočega strokovnega glasila čitali »Rdeči Prapor« ter bodo gotovo z večjo vnemo skrbeli za njega razširitev kakor dosedaj. »Rdeči Prapor« mora postati glavno politično glasilo jugoslovanske socialne demokracije, ker le tedaj mu je prihodnost zagotovljena. Železničarji kakor tudi druge strokovne organizacije se morajo zavezati, ne le da razširjajo list, temveč da mu zagotove gotovo vsoto, ki jo bodo redno mesečno prispevali, dokler se ne utrdi stanje lista. Ljubljanski sodrug pa bodo morali postati bolj agilni kakor doslej. Uvesti bode treba redno strankino delovanje. Kje naj bodoči »Slovenski železničar« izhaja, to je menda tako jasno kot beli dan. Kjer je tajništvo, tam bode tudi list. Tajništvo

mora biti v Trstu, na sedežu ravnateljstev obeh železniških uprav. Seveda se mora to tajništvo s časom popolniti, ker že danes ne zadostuje več samo ena oseba za izvršitev vseh poslov. Strokovno tajništvo se mora izpremeniti v železničarsko tajništvo, v Ljubljani naj se ustanovi strokovno tajništvo za peke, mizarje, rudarje, kovinarje i. t. d.

Nikakor se ne morem strinjati s tem, kar piše moj prijatelj P. glede eksponiranja. Pri tako močni organizaciji, kakor je železničarska in tem uplivu, ki ga ima pri posameznih direkcijah, ne more biti govora o eksponiranju.

Kaj misliš menda, da bode tajnik lazil od železničarja do železničarja pa ga bode spravljal v organizacijo? Tega menda sam ne verujem! To delo bodo, in če bi bilo 10 oseb pri tajništvu, tudi nadalje morali opravljati uslužbenci. Agitacija od moža do moža je toliko vredna, kolikor agitacija na shodu. Društveni odborniki bodo morali tudi pri najbolj razvitem železničarskem tajništvu intenzivno delati, če hočejo, da bode organizacija in z njo blagostanje železničarjev naraščalo. Kaj pomagajo najboljši govorniki, če pridejo na shode, pa govore praznim klopem? Za dobro obiskane shode so odgovorni mali agitatorji. Dragi I. P., dobro premišluj moja protizvajanja, pa prideš na konferenci, 24. t. m., do tistega prepričanja kakor že večina železničarjev.

J. Kopač.

Raznoterosti.

Špionaža. Vse civilizirane države žive v vzajemnem prijateljstvu, v »dobrih odnosajih«, imajo ugovore, zveze, alianse, pa vendar ne zaupa druga drugi. Vsak čas vjamejo kje kakega špiona, ki izroča za drag denar mobilizacijske liste, trdnjavske načrte, opise topov i. t. d. tujim državam in vsaka država rada kupuje skrivnosti svojih »prijateljev« in »zaveznikov«. V Lipskem je bil avstrijski državljani Anton Bogacki obsojen zaradi špionaže na tri leta težke ječe, na pet let izgubljene časti in na policijsko nadzorstvo, ker je baje kot špion na Nemškem deloval za rusko vladu. — V Toulonu so zaprli mornariškega praporščaka Andreja Ullmo zaradi špionaže, ker so našli pri njem brzojav agenta tuje države. Ullmo je baje priznal, da je ponudil tuji vladi neke dokumente, ki jih pa ni kupila, ker so bili predragi. Baje so v to reč vpleteni še drugi ljudje, namreč dva civilista, dva mornarja in dva topničarja.

Več bojnih ladij. Skoraj pol leta je trajala »mirovna« konferenca v Haagu. In kakšne so posledice? Nemčija je sklenila, nove ladje, ki bi morale biti gotove v 25 letih, zgotoviti že v dvajsetih; na Angleškem je pa tajnik admiraltva Robertson naznanil londonski trgovski zbornici, da se bo nemudoma začelo izdelovati nove bojne ladje, ker so se izjalovili upi glede mirovne konference. Seveda tudi Avstrija ne bo hotela zaostati. Ubogi ljudski žepi!

Bivši italijanski minister Nunzio Nasi je pred senatom (gosposko zbornico v Italiji) kot naj-

višjim sodiščem obtožen, da je kradel in razmetaval državni denar. Doslej stoji stvar za Nasija slabo; iz razprave se pa lahko vidi, da ni bil Nasi edini krivec, ampak da so imele pač še druge visoke osebe svoje prste v državnih blagajnah.

Kako »zatirani« so klerikalci v Avstriji, se je pokazalo zopet v petek. »Katoliška šolska družba«, ki ima namen, spraviti vse šole pod duhovniško komando in postaviti katekizem nad vse druge predmete, je imela »slavnotečen zbor« kot uvod h »Avstrijskemu katoliškemu shodu«. Brzojavne pozdrave so poslali temu zboru: Nadvojvoda prestolonaslednik (ki je tudi protektor kat. šolske družbe) Fran Ferdinand, nadvojvoda Fridrih, nadvojvoda Leopold Salvator, nadvojvodkinje Marija Terezija, Marija Anunciata, Izabella, velika vojvodkinja Adelgunda s Toskane, kardinal Gruša, škof Rössler, minister Bienert (liberalec!) minister Marchet (liberalec!) minister Ebenhoch, minister Korytowski, namestnik grof Kielmannsegg, bivši minister grof Auersperg (liberalec!) župan Lueger, knez Švarcenberg i. t. d. Ali niso reveži res zatirani?

Definicija liberalizma. Katoliški vikar v Markolsheimu je dejal v neki pridigi doslovno: »Liberalizem je duševna bolezen in priganja največje število bolnikov zdravniku za umobolne«. Liberalci se res lahko vesele svojih zaveznikov.

230 vojaških zdravnikov je premalo v avstrijski vojski. Tedaj ni čudo, da je zdravniška služba v armadi tako slaba.

Nadškof Skrbenski v Pragi je izdal pastirsko pismo v katerem naravnost nalaga duhovnikom politično agitacijo. Sploh se apazuje povsod, da se pripravlja klerikalizem na nove naskoke.

AUSTRO-AMERICANA

TRIEST NEW-YORK

Potniki v Ameriko
Hateri želijo dobro, po ceni in
zanesljivo potovati naj se obrnejo
na
Simona Smetetza
v Ljubljani, Korojske ulice 22.
Družbovska Pojasnila kje se brezplačno.

Stanje hranilnih vlog:
24 milijonov kron.

Rezervni zaklad:
860.000 kron.

Mestna hranilnica ljubljanska

v lastni hiši, Prešernove ulice 3, poprej na Mestnem trgu zraven rotovža,

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in od 3. do 4. ure popoldne, jih obrestuje po 4% ter pripisuje nevzdignjene obresti vsakega pol leta h kapitalu. Rentni davek od vložnih obresti plačuje hranilnica iz svojega, ne da bi ga zaračunila vlagateljem.

Za varnost vlog jamči poleg lastnega rezervnega zaklada mestna občina ljubljanska z vsem svojim premoženjem in vso davčno močjo. Da je varnost vlog popolna, svedoči zlasti to, da vlagajo v to hranilnico tudi sodišča denar mladoletnih otrok in varovancev.

26-11

Denarne vloge se sprejemajo tudi po pošti in potom c. kr. poštne hranilnice.

Posoja se na zemljišča po 4 1/2%, na menice in na vrednostne listine pa po 5% na leto.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

Telefon št. 168.

v Ljubljani

Telefon št. 168.

priporoča svojo

izborna pivo v sodecih in steklenicah.

Telefon št. 187.

ZALOGA V SPODNJI ŠISKI.

Telefon št. 187.

26-23